

‘De EU moet in beweging komen, de spanning rondom Oekraïne is zorgwekkend’

Kort voor zijn overlijden schreef oud-ambassadeur Edy Korthals Altes een vurig pleidooi, gericht aan de EU, om vrede aan de oostgrens van Europa te bewaken.

Edy Korthals Altes 5 januari 2022, 12:55

De toenemende spanning rondom de Oekraïne tussen Rusland en het Westen is zorgwekkend. Bij een gewapend conflict dreigt Europa het kind van de rekening te worden. Het is daarom van groot belang een oplossing te vinden voor dit conflict. Naar mijn mening kan dit alleen wanneer het in een breder kader wordt geplaatst: dat van de Europese veiligheid. Dringend nodig is een herbezinning op de Europese veiligheidsstructuur. De

Helsinki-akkoorden uit 1975 en het Handvest van Parijs uit 1990 bieden aanknopingspunten.

Zowel de EU als Rusland hebben een groot belang bij een vreedzame regeling die uiteindelijk leidt tot een project van Europese samenwerking. Wat is het belang voor de EU? Om te beginnen veiligheid van de landen aan de oostgrens van de EU. Daarnaast het voorkomen van een Russische invasie in Oekraïne en versterking van de geopolitieke positie. Ook is het in Europees belang om handelsmogelijkheden uit te breiden, inclusief toegang tot schaarse grondstoffen.

En wat is het belang voor Rusland? Allereerst het wegvallen van bedreiging aan de westgrens, speciaal relevant vanwege de lange, kwetsbare oostgrens met een steeds assertiever China. Daarnaast ook versteviging van de geopolitieke positie. In het voordeel van Rusland is het wegvallen van economische sancties, wat een mogelijke verlichting kan betekenen van de zorgelijke, interne economische situatie.

Groene mannetjes

Hoe komen we tot samenwerking, gezien die belangen van beide partijen? Door vermindering van de druk die uitgaat van de Navo, het machtigste militaire bondgenootschap in de wereld. Zulks onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat Rusland de soevereiniteit van alle EU-staten ten volle zal respecteren. Dus geen groene mannetjes of cyberaanvallen of andere destabiliserende acties. Bij de geringste overtreding is de Navo direct weer met volle sterkte aan de westgrens van Rusland aanwezig.

Ook moet uitgesloten worden dat Oekraïne lid wordt van de Navo of ermee samenwerkt. Rusland dient de soevereiniteit van Oekraïne volledig te respecteren, dus af te zien van militaire invasie en destabiliserende acties. Het argument dat Oekraïne als soevereine staat het recht heeft zelf aan te

geven met wie verbond wordt aangegaan, gaat volledig voorbij aan de kernvraag of dit in het belang is van de EU dan wel de Navo, gezien de negatieve impact daarvan op de relatie met Rusland.

Voor samenwerking is ook versteviging nodig van economische betrekkingen, naast vertrouwenwekkende maatregelen, zoals terugtrekking van de strijdkrachten achter een nader te bepalen grens.

Russische beer

Deze samenwerking kan alleen tot stand komen wanneer rekening wordt gehouden met elkaars vitale belangen. Dat houdt in: respect voor de soevereiniteit van de aan Rusland grenzende landen, evenals voor de gevoeligheid van de onderbuik van de gewonde Russische beer. Daarbij doen we er goed aan ons nog eens te herinneren aan de destijds door Amerika aan Gorbatsjov gedane toezeggingen. Ook aan de duidelijke waarschuwing van de vroegere secretaris-generaal van de Navo Manfred Wörner: “Geen uitbreiding van de Navo naar de Russische westgrens”.

Als direct belanghebbende moet de EU initiatief nemen, onder meer in Navo verband, dus in nauwe samenwerking met de VS. Het is nu zo dat door de VS en Rusland over ons en zonder ons wordt beslist over onze toekomst. Het is zaak dat de EU in beweging komt!

Edy Korthals Altes (1924-2021) was 35 jaar in diplomatieke dienst, onder meer als ambassadeur in Polen en Spanje. Hij gaf zijn positie op uit diepe onvrede met het defensiebeleid, vooral de kernbewapening, en de vijandige bejegening van Oost-Europa. Hij zette zich daarna in voor (inter-)nationale vredesinitiatieven en organisaties, onder meer bij de Raad van Kerken Nederland en de Coalitie van Wereldreligies voor Vrede. Hij stierf afgelopen Eerste Kerstdag.